

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

30
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

БГПУ
им. М. Акмуллы

РУДН

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ
ТӘСІЛДЕМЕ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ФОРУМ

«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ: НАУКА И ПРАКТИКА»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND
PRACTICE»

МАТЕРИАЛДАРЫ

Астана

26 ақпан 2026 жыл

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ**

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕМЕ:
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ
26 ақпан, 2026 жыл**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО ФОРУМА
«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ:
НАУКА И ПРАКТИКА»
26 февраля, 2026 года**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL FORUM
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND PRACTICE»
february 26, 2026**

Астана, 26 ақпан 2026 ж.

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Жалпы редакциясын басқарған: Сомжүрек Б.Ж.

Редакция алқасы: Асылбекова М.П., Атемова К.Т., Байсарина С.С., Сламбекова Т.С.,
Махадиева А.К.

П23 Педагогикалық кадрларды даярлаудағы заманауи тәсілдеме: ғылым және практика: халықаралық ғылыми-тәжірибелік форум материалдары. 26 ақпан 2026 ж./ – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2026. – 1668 бет.

ISBN 978-601-385-193-8

Халықаралық ғылыми-практикалық форум материалдарының жинағында педагог кадрларды даярлаудың заманауи ғылыми-әдіснамалық негіздерін талдау, педагогикалық білім беру саласындағы инновациялық тәсілдер мен тиімді практикаларды айқындау, халықаралық ғылыми тәжірибе алмасуды дамытуға арналған өзекті ғылыми-тәжірибелік зерттеулердің нәтижелері енгізілген. Материалдарда педагогикалық білім мен ғылымның жаһандық трендтері, педагогикалық білім берудегі жасанды интеллект және цифрлық технологиялар, педагог кадрларды инклюзивті білім беруге дайындаудың халықаралық тәжірибесі және инновациялық әдістері туралы мәселелері қарастырылған. Жинақ білім саласындағы мамандарға, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналған.

В сборник материалов международного научно-практического форума включены результаты актуальных научно-практических исследований, направленных на анализ современных научно-методологических основ подготовки педагогических кадров, выявление инновационных подходов и эффективных практик в сфере педагогического образования, а также развитие международного научного обмена опытом. В материалах рассматриваются вопросы глобальных тенденций в педагогическом образовании и науке, использования искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогическом образовании, международного опыта и инновационных методов подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию. Сборник предназначен для специалистов в области образования, ученых, преподавателей и обучающихся.

The proceedings of the International Scientific and Practical Forum include the results of relevant scientific and practical research aimed at analyzing the modern scientific and methodological foundations of teacher training, identifying innovative approaches and effective practices in the field of teacher education, as well as promoting international scientific exchange of experience. The materials address issues related to global trends in pedagogical education and science, the use of artificial intelligence and digital technologies in teacher education, as well as international experience and innovative methods of preparing teaching staff for inclusive education. The collection is intended for education professionals, researchers, teachers, and students.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-385-193-8

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2026

Бұл жинаққа енгізілген материалдарға авторлар жауапты.
Authors are responsible for the content of their materials.

269	Нагайцев Т.О. Психолого-педагогические стратегии подготовки педагогических кадров к предупреждению суицидального поведения несовершеннолетних: междисциплинарная модель школьной превенции	1128
270	Оразбаева Д.С. Ағылшын тілі сабағында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері	1133
271	Сыдыкова Г.Д., Токсанбаева Г.Б. Танымдық ойындардың аутизм спектрі бұзылысы бар балалардың сөйлеу тілін дамытудағы рөлі	1136
272	Тайғарина А.Э. Психикалық дамуында тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларын білім беру ортасына бейімдеудегі әлеуметтік педагогтың рөлі	1139
273	Турсунбаева А.У. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог кадрларды кәсіби даярлаудың инновациялық тәсілдері: халықаралық көзқарас	1142
274	Сейткамалова А.К. Тәрбиеленушілер арасындағы агрессияның алдын-алу тәсілдері	1146
275	Толеуханова А.Д. Инклюзивті мәдениет зерттеулеріндегі әдіснамалық тұғырлар	1149
276	Турекулова Н.А. Бастауыш білім беру арқылы нашар еститін оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру	1153
277	Болат Б.Қ. Жасөспірімдердің салауатты өмір салтын дене тәрбиесі арқылы қалыптастырудың маңызы	1155
278	Бейсенбаева Ж.Н. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың ерекшеліктері	1159
279	Мендигереева Д.А. Студенттердің өмірлік құндылықтары мен денсаулыққа көзқарасының психологиялық аспектілері	1162
280	Шарапатова Р.Ж. Девиантты мінез-құлықты жасөспірімдер типологиясын талдау	1167
281	Жақыпбекова З.Ж. Мектеп жасындағы жасөспірімдердің өзін-өзі реттеу мәселелері	1171
<p>4-секция: Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме 4-секция: Ценностный подход к профессиональному развитию современного педагога 4-section: Value-based approach to the professional development of the modern teacher</p>		
282	Абдукаримов Н.А. Педагогические принципы совершенствования уроков физического воспитания для учащихся начальных классов	1176
283	Куттибекова Г.Т. Организация процесса начального образования на основе передовых современных педагогических технологий	1179
284	Абилова Г.О. Заманауи педагогтың кәсіби дамуында педагогикалық вебинарлардың рөлі	1182
285	Ибадуллаева С.Ж., Кожабегенова А.Т. Биология пәні негізінде жоғары сынып оқушыларына экологиялық білімді қалыптастырудың маңыздылығы	1187

286	Есенова Н.Е. Оқыту процесіндегі рефлексияның мұғалімнің кәсіби мәдениетін қалыптастырудағы маңызы	1191
287	Жакыпбекова А.Т., Зулпукарова Д.И., Сманова Н.Т. Ценности профессиональной деятельности будущих молодых учителей	1195
288	Игибаева А.К., Акилтаева Н.К Некоторые аспекты подготовки будущего педагога в условиях вызовов современного социума	1199
289	Асылбекова М.П., Таңатарқызы Г. Болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың теориялық негіздері	1204
290	Койшыманова А.М., Атемова К.Т. Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау	1208
291	Шакаримова К.К., Сламбекова Т.С., Хасан А Цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджі: ғылыми-теориялық аспектілері	1212
292	Toleubekova R.K., Talpakova M.Z. Formation of corporate competencies of teachers based on a value approach to professional development	1219
293	Сламбекова Т.С., Байсарина Ж.С. Болашақ педагогтерді оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға дайындау	1224
296	Нұрқасымова С.Н., Толекенова Л.А., Нұрланқызы Г. Сараланған тапсырмалар арқылы білім алушылардың физикалық есептерді шешу біліктерін қалыптастыру	1229
297	Айкинбаева Г.Қ., Таукибаева Ш.Ж., Жылқыбаев К.Д., Шериязданов Б.Р. Жеке тұлғаның дамуына ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің әсері	1235
298	Ботабаева А. Е., Қажатбек С. Оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы	1240
299	Истомина Н.С. Интеграция ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность педагога	1243
300	Шангереева С.А., Албытова Н.П. Аксиологические основы профессионального развития будущих педагогов в высшем образовании	1247
301	Торebaева Г.Р., Бельгибаева Г.К., Yucel Gelislli Педагогикалық колледждің білім беру жүйесінде геймификация технологиясын қолдану арқылы студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту	1254
302	Албытова Н.П. Білім беру ортасының белгісіздігі жағдайында оқытушының кәсіби бірегейлігін құндылық-мағыналық реттеу	1260
303	Шолпанқұлова Г.К., Ақын А.К. Болашақ педагог-психологтердің гендерлік мәдениетін дамытудың педагогикалық шарттары	1264
304	Ахунова У.О. Музыка как инструмент формирования эмоциональной и социальной компетентности учащихся	1269

305	Нұралы С., Фейзулдаева С.А. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әдістемелік тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі	1272
306	Темірхан А.Е., Мухметова Р.Ж. Оқушылардың оқу мотивациясын арттырудағы smart мақсаттардың рөлі	1276
307	Кишибаева Д.Ж., Оңғарбаева Ж. Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы	1279
308	Polatova A.N., Mamurbekova Z.U. Future perspectives of scientific research in the field of higher education	1284
309	Абдалинова А.Б. Воспитание патриотизма учащихся через внеурочную деятельность: педагогико-психологические основы и практические подходы	1288
310	Темирханова К.Ш. Когнитивтік әдістер – болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің ғылыми-коммуникациялық дағдыларын дамытудың құралы	1292
311	Байменова Б.С., Медей М. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту	1294
312	Кадырова Ж.Д. Жоғары сынып оқушыларының тұлғалық дамуындағы құндылыққа негізделген кәсіби бағдардың рөлі	1298
313	Ибрайханова А.Е. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқырмандық сауаттылығын қалыптастыруда отбасымен жұмыс істеуге даярлаудың әдістемелік жүйесі	1303
314	Нұрланқызы Д. Жеткіншек жастағы оқушылардың қазіргі білім беру жүйесіндегі оқу мотивациясының ерекшеліктері	1306
315	Кәрімова А.Е. Ғылымаралық коммуникация жағдайындағы жоғары мектеп педагогикасы: қазіргі жай-күйі мен даму перспективалары	1311
316	Загородская В.С., Мичирова Р.Р. Ценностный подход в педагогическом сопровождении классных руководителей как условие профилактики конфликтов среди обучающихся	1319
317	Темиргалиева А.Б. Аксиологический вектор цифровизации начального образования: развитие профессиональной компетентности педагога-эксперта	1323
318	Байзакова З.Е. Мектеп жасына дейінгі балаларда еңбек әрекеті арқылы «Адал азамат» құндылықтарын қалыптастыру	1326
319	Серік М. Мектеп жасына дейінгі балалардағы буллингке әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторлар	1330
320	Lyu Y. A value-based approach to the professional development of the modern physical education teacher	1334
321	Abiltayeva A. An axiological approach to the development of environmental competencies of students of pedagogical fields	1339
322	Төреханова Е.С. Мұғалімнің эмоционалдық интеллекті және көшбасшылық қабілеті	1342

323	Абдуллаева Г.С., Баймұрза А.А. Музыка сабақтарында жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарын арттыру	1346
324	Айдархан М.А., Халикова Н.С. Жыраулар поэзиясын оқытуда герменевтикалық талдауға үйретудің тиімді жолдары	1349
325	Айдарханова Н.Т. Үздіксіз білім беру жағдайындағы педагог тұлғасының кәсіби дамуының өзектілігі	1353
326	Мағзумова З.Н. Жаһандық педагогикалық трендтер контекстінде болашақ мектеп директорларының көшбасшылық дағдыларын дамыту	1357
327	Муханбеткалиева М.Т. Цифрлық білім беру ортасында жасөспірімдердің құндылық бағдарын дамыту: жасанды интеллект мүмкіндіктері	1363
328	Есимова А.Б. Балалар арасында буллингтің алдын алу жолдары	1368
329	Рүстембекова А.Ғ. Әдебиеттік оқу үдерісінде бастауыш сынып оқушыларының гуманистік қарым-қатынас мәдениетін дамыту	1372
330	Тажединова А.Д. Болашақ педагогтердің кәсіби лидерлік дағдыларын дамытудың педагогикалық алғышарттары	1377
331	Әскербек А.Қ., Мурзина С.А. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің кәсіби рөлі мен педагогикалық құзыреттілігі	1381
332	Бекзат А.Б., Ералин Қ.Е., Саймбетова Ж.Т. Кәсіби дизайнерлердің мәдени құзыреттілігін қалыптастырудағы этнодизайн қағидаттарының рөлі	1385
333	Шалабаева Ж.С., Ережепова Б.Т., Серикханқызы А., Сұлтанқызы Р.А., Қайратқызы Д. Бастауыш сынып оқушыларына математика сабағында топтық жұмыс арқылы ынтымақтастығын қалыптастыру ерекшеліктері	1389
334	Гафиятуллина Н.Б. Формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактической работе с младшими школьниками	1393
335	Куандыкова Э.К., Глеубергенова К.А. Карменова Н.Н., Зиявдинова А. К. Сравнительный анализ отечественного и российского опыта практической направленности школьной географии	1397
336	Данабекова Д.А., Ақитбаева Н.К. Психолого-педагогические подходы к интеграции обучения в системе школьного образования РК	1402
337	Дауенова М., Ақитбаева Н.К. Қазіргі жағдайда жасөспірім тұлғасының дамуына элеуметтік-мәдени ортаның әсері	1407
338	Сералы Ә.Е., Ильясова Г.У. Химия пәнін оқытуда білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру	1411
339	Сағындықова А.Т., Есмаханова Г.А.	

	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастыруда ертегі терапиясының маңызы	1416
340	Уайсова К.Т. Болашақ бастауыш білім педагогтерін театрландыру әдістері негізінде оқушыларды оқытуға даярлаудың педагогикалық шарттары	1420
341	Медеубаева К.Т., Сейтенова С.С. Инновациялық білім беру жағдайында студенттердің күзiреттiлiгi мен оқу мотивациясын дамытуға геймификацияның ықпалы	1425
342	Мурсалиева А.К. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу мотивациясын ынталандыру және басқару	1429
343	Алимулова А.С. Дене тәрбиесінде волейболдың маңызы	1434
344	Zhamalbek A. Ethical and legal boundaries of pedagogical discourse: mechanisms for preventing aggressive speech acts as the foundation of a teacher's professional culture	1438
345	Есеналиева Н. Химия сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі	1441
346	Жұмабек Ұ.Ә., Убайдулла Ж.С. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту	1446
347	Таурбекова А.С. Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды тиімді қолдануға даярлау	1450
348	Атышева Б.Б., Zhalel A. Болашақ биология мұғалімдерінің кәсіби-шығармашылық құзыреттілігін экологиялық ойлаумен ұштастыра дамыту жолдары	1455
349	Ахмаджанова Д.С. Бала тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды қолданудың маңызы	1459
350	Кожгельдиева С.С., Қожабаева А.А. Бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлау ерекшеліктері	1465
351	Сейтова Ж.Ә. Болашақ әлеуметтік педагогтардың өзін-өзі реттеу негізінде әлеуметтік интеллектісін қалыптастыру	1472
352	Абдрасилова Г.Л., Атемова К.Т. Оқушылар прокрастинациясының алдын-алу: педагог-психолог даярлығындағы құндылықтық басымдық ретінде	1479
353	Асантаева Ұ.С. Балалардың музыкалық білімін бағалаудың тиімділігі	1484
354	Булатбаева А.Ә., Иманбекова Б.І., Болатов А.М Білім беру ұйымдарында суицидтің алдын алуды ұйымдастырудағы жүйелі тұғыр	1488
355	Әшірбай А.С. Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме: жүсіп баласағұн идеялары негізінде	1493
356	Жаныбекова Л.Т., Жаныбекова Р.Т., Қайырбосынқызы Ә. Влияние изучения иностранного языка на формирование профессиональных компетенций будущего специалиста	1497
357	Боранбаева Г.Н.	

	Диалог поколений: трансформация ценностных ориентаций молодых учителей и опытных наставников	1501
358	Искакова Д.А. Жеткіншектер арасындағы буллингті алдын алудағы әлеуметтік педагогтың рөлі	1506
359	Касымбекова А. Ж., Ильясова Г.У. Химияны оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері	1510
360	Дарбаева Г.Қ. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби дамуындағы психологиялық саулықтың құндылықтық маңызы	1515
361	Утеубаева Н.А. Формирование языковой личности современного студента в многоязычной образовательной среде: ценностный и социолингвистический аспекты	1520
362	Узакбаева А.Т., Текеев И., Рахимжанова Л.Б. Методические принципы и педагогические условия адаптивного обучения на основе интерактивного веб-приложения	1524
363	Мускина А.Н. Жас педагогтің кәсіби дамуының құндылықтық бағдарлары	1529
364	Азимов К.Э. Педагогические возможности предмета «начальная допризывная подготовка» в формировании у учащихся чувства патриотизма в условиях образования, основанного на ценностях	1534
365	Мұратқызы А. Болашақ педагогтердің кәсіби дамуында құндылық бағдарларын қалыптастыру	1539
366	Байназарова А.Б. Бала тұлғасының әлеуметтік бейімделуі отбасы тәрбиесі жағдайында	1544
367	Абенев Н.Н., Махамбетова Ж.Т. Жасөспірімдердің эмоционалдық әл-ауқатын қалыптастырудағы сынып жетекшісінің рөлі	1549
368	Аметхан Ж. Зар заман поэзиясын оқытудың тиімді әдістері	1554
369	Сайманова П.С. Оқушылардың психологиялық резиленттілігін дамытуға болашақ педагог-психологтерді даярлаудың теориялық негіздері	1559
370	Кулымбаева А.К., Нуркасинова Л.М. Білім берудегі лидерліктің құндылығы және оның қалыптасу механизмдері	1564
371	Қонысбаев Қ.Б., Жандилдина Р.Е. Дене тәрбиесінде баланың жеке тұлға қабілетін дамытуда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары	1568
372	Курбанов А.С., Ағабек Т.С. Қазақ тілі сабақтарында әдеби мәтін мен лингвистикалық талдауды кіріктіре оқытудың тиімділігі	1572
373	Курманова С.Б., Абдрахманова Р.Р., Литовченко А.Р. Культура клипового мышления: деградация или новая форма разума?	1575
374	Курманова С.Б., Нұрғожа А.Б., Еркінқызы М Критическое мышление как условие модернизации общественного сознания в Республике Казахстан	1580

375	Сулейменова А.М. Мектепке дейінгі ұйым әдіскерінің цифрлық трансформация жағдайындағы кәсіби рөлі	1584
376	Чакенова Б.А. Халықаралық тәжірибе контекстінде қазақ дәрігерлерінің ағартушылық бастамалары	1587
377	Кабылбекова Л.Б., Байдалиев Д.Д. Мектеп географиясында табиғи қауіптерді оқыту арқылы білім алушыларды адамгершілікке тәрбиелеу	1592
378	Адаменко А.В. Диагностика уровня сформированности экологической культуры студентов	1597
379	Джанабаяев К.Т., Жанабай А.А., Тұрысбек Ж.Ө. Әскери-патриоттық клуб жұмысын жоспарлау және ұйымдастыру ерекшеліктері	1600
380	Жолдасбаева Т.Ә. Қазіргі білім беру жағдайында ер балалардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері	1604
381	Хачетлов К.А., Хачетлова С.М. Современные тренды в патриотическом воспитании через технологии ИИ	1607
382	Қабен Н.Ғ., Бәйдірова С.С., Ақылбекова Ә.А. Бастауыш сынып оқушыларына этномәдени негіздегі патриоттық тәрбие беру	1610
383	Джабиева М.Х., Ермаков Д.С., Амантай Ж.А. Персонализированное образование: проблемы и решения (На примере учебного модуля «педагог: профессия и личность»)	1613
384	Менлибекова Г.Ж., Ниязова Г.Б. Качество образования как целевые ориентиры образовательной программы	1616
385	Асылбекова М.П., Таукелова А.Е. Цифрлық орта жағдайында студенттердің мәдени құндылықтарын дамытудың маңыздылығы	1622
386	Жумабекова Ф.Н. Цифрлық дәуірдегі заманауи педагог мамандарды даярлаудағы құндылықтарға бағдарланған тәсілдеме	1626
387	Махадиева А.К. Формирование позитивного самоотношения будущих социальных педагогов средствами активных методов обучения	1630
388	Бурдесбекова У.И. Менталды денсаулықтың көп аспектілігі мен зерттелу жолдары	1633
389	Сарипбекова А.Т. Теоретические подходы к изучению партисипативной готовности будущих педагогов	1637
390	Жандосқызы А., Кошанова М.Т. Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық пен толеранттылық: болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығындағы интеграция	1640

2. Gibbons, M., Limoges, C., Nowotny, H., Schwartzman, S., Scott, P., & Trow, M. (1994). *The new production of knowledge: The dynamics of science and research in contemporary societies*. SAGE Publications.

3. Kuhn, T. S. (1962). *The structure of scientific revolutions* (1st ed.). University of Chicago Press.

4. Latour, B., & Woolgar, S. (1986). *Laboratory life: The construction of scientific facts* (2nd ed.). Princeton University Press.

5. Ziman, J. (2000). *Real science: What it is, and what it means*. Cambridge University Press.

6. Хуторской А.В. Ключевые компетенции: технология конструирования. // Народное образование. - 2003. №2 С.55-61

7. Таубаева Ш.Т. *Педагогикалық зерттеудің әдіснамасы*. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 320 б.

ӘОЖ 37.013

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ ДАҒДЫСЫН ДАМУ

Байменова Ботагоз Серикбаевна

Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент

Медей Махбал

7M01103 – «Педагогика және психология», 1 курс магистранты,
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ.,
Қазақстан

Аннотация. Мақалада бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту мәселесі қарастырылады. Өзін-өзі реттеу білім алушының оқу әрекетін саналы түрде жоспарлау, бақылау және бағалау қабілеттерін қамтитын тұлғалық қасиет ретінде сипатталады. Зерттеудің мақсаты - бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдыларының оқу үдерісі мен оқу жетістіктеріне әсерін теориялық тұрғыда талдау. Мақалада өзін-өзі реттеу ұғымына қатысты шетелдік және қазақстандық ғалымдардың еңбектеріне талдау жасалып, бастауыш мектеп жағдайында бұл дағдыны қалыптастырудың педагогикалық маңызы ашылады. Зерттеу барысында ғылыми-педагогикалық әдебиеттерге теориялық талдау, салыстыру және жүйелеу әдістері қолданылды. Зерттеу нәтижелері өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытудың оқушылардың дербестігін, жауапкершілігін және оқу мотивациясын арттыруға ықпал ететінін көрсетеді.

Түйін сөздер: бастауыш сынып, оқушы, өзін-өзі реттеу, дағды, педагог

Annotation. The article examines the issue of developing self-regulation skills in primary school students. Self-regulation is described as a personal quality that includes the learner's ability to consciously plan, monitor, and evaluate their learning activities. The purpose of the study is to theoretically analyze the impact of self-regulation skills of primary school students on the learning process and academic achievement. The article analyzes the works of foreign and Kazakhstani scholars related to the concept of self-regulation and reveals the pedagogical significance of forming this skill in the context of primary education. The research methods include theoretical analysis, comparison, and systematization of scientific and pedagogical literature. The results of the study show that the development of self-regulation skills contributes to increasing students' independence, responsibility, and learning motivation.

Keywords: primary school, student, self-regulation, skill, teacher

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың оқу әрекетін өз бетінше ұйымдастыруы мен реттей алу қабілеті маңызды орын алады. Бастауыш мектеп кезеңі - баланың оқу әрекетінің негізі қаланатын, танымдық белсенділігі мен дербестігі қалыптасатын шешуші кезең. Осы кезеңде өзін-өзі реттеу дағдылары жеткілікті деңгейде дамымаған жағдайда, оқушының оқу жетістігінде тұрақсыздық пен оқу қиындықтары байқалуы мүмкін.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында білім алушылардың функционалдық сауаттылығын, өзіндік оқу әрекетін және жауапкершілігін дамыту басым бағыт ретінде белгіленген. Аталған талаптар бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдыларын жүйелі түрде қалыптастырудың өзектілігін айқындайды.

Өзін-өзі реттеу - тұлғаның өз әрекетін саналы түрде басқаруы, яғни мақсат қоюы, әрекетті жоспарлауы, оны орындау барысында бақылауы және алынған нәтижені бағалауы. Бұл ұғым педагогика мен психология ғылымында оқу әрекетінің тиімділігін арттыратын жетекші факторлардың бірі ретінде қарастырылады.

Шетелдік психологияда өзін-өзі реттеу мәселесінің теориялық негізін қалаған ғалымдардың бірі - А.Бандура. Оның әлеуметтік-когнитивтік теориясында өзін-өзі реттеу тұлғаның мінез-құлқы, эмоциясын және танымдық әрекетін саналы басқару қабілеті ретінде сипатталады. Ғалым өзін-өзі реттеуді «өзіндік тиімділік» (self-efficacy) ұғымымен байланыстырып, оқушының оқу тапсырмаларын орындаудағы табандылығы мен белсенділігі осы сенім деңгейіне тәуелді екенін дәлелдейді.

Бұл тұжырымдаманы Б.Циммерман дамыта отырып, өзін-өзі реттеуді оқушының оқу үдерісіндегі белсенді, мақсатқа бағытталған әрекеті ретінде түсіндіреді. Ол өзін-өзі реттеу үдерісін алдын ала жоспарлау, орындау және рефлексия кезеңдерінен тұратын үздіксіз цикл ретінде қарастырады. Циммерманның зерттеулері өзін-өзі реттеу дағдылары қалыптасқан оқушылардың академиялық жетістіктері анағұрлым жоғары болатынын көрсетеді.

Б.Циммерман мен Д.Шанктың еңбектерінде өзін-өзі реттеу тек когнитивтік үдерістермен ғана емес, сонымен қатар мотивациялық және мінез-құлықтық компоненттермен тығыз байланысты екені дәлелденген. Авторлар мақсат қою, өзіндік бақылау және өзіндік бағалау дағдылары оқу мотивациясын арттырудың негізгі тетіктері екенін атап көрсетеді.

Қазақстандық педагогика ғылымында өзін-өзі реттеу мәселесі тұлғалық даму, дербестік және функционалдық сауаттылық контекстінде қарастырылады. С.С.Құнанбаева білім беру үдерісінде оқушының өзіндік оқу әрекетін қалыптастыру функционалдық сауаттылықтың негізгі көрсеткіші екенін атап өтеді. Ғалымның пікірінше, оқу әрекетін саналы басқару оқушының оқу жетістігінің тұрақтылығын қамтамасыз етеді.

Б.Т.Кенжебеков пен Н.А.Оразбаева еңбектерінде бастауыш сынып оқушыларының оқу әрекетін ұйымдастыруда өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытудың педагогикалық шарттары қарастырылады. Авторлар мұғалімнің бағыттаушы рөлі, тапсырмаларды біртіндеп күрделендіру және рефлексиялық жұмыстардың оқушылардың дербестігін арттырудағы маңызын көрсетеді.

Қ.Ж.Қожахметова мен А.Е.Абдуллина зерттеулерінде бастауыш мектеп жағдайында оқушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру арқылы өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту мүмкіндіктері жан-жақты талданады. Зерттеушілер жүйелі ұйымдастырылған өзіндік жұмыс оқушылардың оқу мотивациясын арттырып, оқу әрекетіне саналы қатынас қалыптастыратынын дәлелдейді.

Осылайша, шетелдік және қазақстандық ғалымдардың еңбектерін талдау өзін-өзі реттеу дағдысының бастауыш сынып оқушыларының оқу әрекетінің тиімділігін арттыруда жетекші орын алатынын көрсетеді.

Психологияда дағды көп рет қайталау нәтижесінде автоматтандырылған, саналы бақылауды аз қажет ететін іс-әрекет ретінде түсіндіріледі. Алғашқы кезеңде әрекет саналы түрде орындалса, жаттығу барысында оның жекелеген компоненттері автоматтанып, іс-әрекет жеңіл, дәл және шапшаң орындала бастайды. Дағдының физиологиялық негізі динамикалық стереотиппен байланысты. Қазіргі білім беру теориясында дағдылар оқушының оқу және өмірлік әрекетін тиімді ұйымдастырудың негізгі факторы ретінде қарастырылады. Ғылыми әдебиеттерде дағдылар мазмұны мен қолданылу сипатына қарай қатты дағдылар (hard skills) және жұмсақ дағдылар (soft skills) болып жіктеледі.

Кесте 1. Қатты дағдылар, жұмсақ дағдылар және өзін-өзі реттеу дағдысының сипаттамасы

Дағдылар түрі	Анықтамасы	Негізгі компоненттері	Бастауыш сыныптағы көрінісі	Оқу жетістігіне әсері
Қатты дағдылар (Hard skills)	Нақты оқу әрекеттерін орындауға бағытталған, өлшеуге және бағалауға	Оқу, жазу, есептеу, мәтінмен жұмыс, пәндік тапсырмаларды орындау	Мәтінді түсініп оқу, сауатты жазу, есеп шығару, оқу құралдарын пайдалану	Академиялық білімнің қалыптасуын қамтамасыз етеді

	болатын дағдылар			
Жұмсақ дағдылар (Soft skills)	Тұлғаның өзін-өзі басқаруына, әлеуметтік қарым-қатынасына және мінез-құлқына қатысты дағдылар	Жауапкершілік, табандылық, қарым-қатынас, эмоцияны басқару, рефлексия	Тапсырманы соңына дейін орындау, ережені сақтау, сыныпта өзара әрекет ету	Ұзақ мерзімді оқу және тұлғалық табысты қамтамасыз етеді
Өзін-өзі реттеу дағдысы	Оқушының оқу әрекетін саналы жоспарлау, бақылау және бағалау қабілеті	Мақсат қою, жоспарлау, өзіндік бақылау, өзіндік бағалау, рефлексия	Өз бетінше жұмыс істеу, қателерін түзету, уақытты тиімді пайдалану	Hard skills-тің тиімді және тұрақты қалыптасуына ықпал етеді

Кесте 1-де қатты дағдылар, жұмсақ дағдылар және өзін-өзі реттеу дағдыларының өзара байланысы жүйелі түрде көрсетілген. Аталған кесте бастауыш сынып оқушысының оқу әрекетінде өзін-өзі реттеу дағдысының орталық, интегративті рөл атқаратынын айқын көрсетеді. Өзін-өзі реттеу дағдысы осы екі дағды түрін өзара байланыстырып, оқушының оқу әрекетінің нәтижелілігін арттырады. Өзін-өзі реттей алатын оқушы оқу тапсырмасын орындау барысында тек пәндік білімге ғана емес, өз әрекетін басқару қабілетіне де сүйенеді. Сондықтан бастауыш сынып оқушыларының оқу жетістігі өзін-өзі реттеу дағдыларының даму деңгейімен тікелей байланысты. Қатты дағдылар оқушының оқу тапсырмаларын орындау қабілетін сипаттаса, жұмсақ дағдылар оның оқу үдерісіндегі мінез-құлқы мен эмоциялық тұрақтылығын қамтамасыз етеді.

Кестеде берілген мәліметтерге сәйкес, өзін-өзі реттеу дағдысы мақсат қою, әрекетті жоспарлау, өзіндік бақылау және нәтижені бағалау арқылы көрініс табады. Бұл әрекеттер оқушының оқу тапсырмасын саналы орындауына, уақытты тиімді пайдалануына және өз оқу нәтижесіне жауапкершілікпен қарауына мүмкіндік береді. Бастауыш сыныпта аталған дағдылардың қалыптасуы оқушының сыртқы бақылауға тәуелділігін біртіндеп азайтып, дербес оқу әрекетіне көшуіне жағдай жасайды.

Өзін-өзі реттей алатын оқушылар оқу қиындықтарын жеңуге бейім келеді, қателерін талдай алады және келесі оқу әрекетін тиімді жоспарлайды. Бұл олардың академиялық жетістіктерінің тұрақты болуына ықпал етеді. Олар оқу тапсырмаларын жауапкершілікпен орындап, оқу барысында кездесетін қиындықтарды жеңуге бейім келеді. Мұндай оқушылардың оқу мотивациясы жоғары болып, оқу жетістіктері тұрақты сипатқа ие болады.

Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдылары мұғалімнің жүйелі педагогикалық ықпалы арқылы біртіндеп қалыптасады. Алғашқы кезеңде оқушы сыртқы бақылауға сүйенсе, уақыт өте келе ішкі өзіндік бақылауға көше бастайды. Бұл үдерісте мақсат қоюға бағытталған тапсырмалар, өзіндік бағалау парақтары, кері байланыс және рефлексиялық сұрақтар маңызды рөл атқарады.

Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту мақсатты, жүйелі және кезең-кезеңімен ұйымдастырылатын педагогикалық ықпал арқылы жүзеге асады. Ғылыми зерттеулерге сәйкес, өзін-өзі реттеу дағдылары өздігінен қалыптаспайды, оларды арнайы ұйымдастырылған оқу тапсырмалары, мұғалімнің бағыттаушы рөлі және оқушының белсенді қатысуы арқылы дамыту қажет.

Б.Циммерманның өзін-өзі реттеу теориясына сәйкес, бұл дағды үш негізгі кезең арқылы қалыптасады: алдын ала жоспарлау, әрекетті орындау және рефлексия. Алғашқы кезеңде оқушы оқу мақсатын түсініп, өзіне нақты мақсат қояды және тапсырманы орындау жолдарын жоспарлайды. Бастауыш сынып жағдайында бұл кезең мұғалімнің көмегімен жүзеге асады, яғни мұғалім оқушыға «Не істеу керек?», «Қалай орындауға болады?» деген бағыттаушы сұрақтар қоя отырып, жоспар құруға үйретеді (Zimmerman, 2002).

Екінші кезең - әрекетті орындау барысында өзіндік бақылау жүргізу. Бұл кезеңде оқушы өз жұмысын орындау үдерісін қадағалап, уақытты тиімді пайдалануға, қателерін байқауға және түзетуге дағдыланады. Д.Шанктың зерттеулерінде өзіндік бақылау дағдыларын қалыптастыру үшін бақылау

парақтары, өзін-өзі тексеру сұрақтары және үлгі бойынша жұмыс істеу әдістерінің тиімділігі дәлелденген (Zimmerman & Schunk, 2011). Бастауыш сыныпта бұл тапсырмаларды қысқа, түсінікті және көрнекі түрде ұсыну маңызды.

Үшінші кезең - рефлексия және өзіндік бағалау. Бұл кезеңде оқушы өзінің оқу нәтижесін талдап, қойылған мақсаттың орындалу деңгейін бағалайды. А.Бандураның пікірінше, өзіндік бағалау мен жетістікке жету тәжірибесі оқушының өзіндік тиімділік сезімін арттырып, келесі оқу тапсырмаларына деген сенімін күшейтеді (Bandura, 1997). Сондықтан бастауыш сыныпта рефлексиялық сұрақтар, «не сәтті болды?», «не қиын болды?» сияқты талдау элементтері жүйелі түрде қолданылуы тиіс.

Қазақстандық зерттеушілердің еңбектерінде де өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытуда мұғалімнің бағыттаушы және қолдаушы рөлі ерекше атап өтіледі. С.С.Құнанбаеваның пікірінше, оқушыға дайын білім беруден гөрі, оны өз оқу әрекетін басқаруға үйрету функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың негізгі шарты болып табылады (Құнанбаева, 2019). Ал Б.Т.Кенжебеков пен Н.А.Оразбаева бастауыш сыныпта тапсырмаларды біртіндеп күрделендіру, өзіндік жұмыстардың көлемін арттыру және кері байланысты жүйелі қолдану арқылы оқушылардың дербестігін дамытуға болатынын көрсетеді (Кенжебеков, Оразбаева, 2018).

Осылайша, бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту үшін оқу үдерісінде мақсат қоюға бағытталған тапсырмалар, өзіндік бақылау құралдары, рефлексиялық жұмыстар және мұғалімнің жүйелі педагогикалық қолдауы маңызды шарттар болып табылады. Бұл тәсілдер оқушының оқу әрекетіне саналы қатысуын қамтамасыз етіп, оның дербестігі мен жауапкершілігін біртіндеп қалыптастырады.

Аталған дағдылар оқу тапсырмаларын саналы орындауға, мақсат қоюға, әрекетті жоспарлауға және оқу нәтижесін бағалауға мүмкіндік беріп, оқушылардың оқу үдерісіне белсенді қатысуын қамтамасыз етеді. Өзін-өзі реттеу деңгейі жеткілікті дамыған оқушылар оқу барысында туындайтын қиындықтарды жеңуге бейім болып, өз қателерін талдай алады және оқу әрекетін жетілдіруге ұмтылады, бұл олардың тұлғалық дамуына және өзіндік бағасының қалыптасуына оң ықпал етеді. Осыған байланысты бастауыш білім беру үдерісінде өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытуға бағытталған педагогикалық жұмыстар жүйелі әрі мақсатты түрде ұйымдастырылып, мұғалім оқушыны сыртқы бақылаудан ішкі өзін-өзі бақылауға біртіндеп бағыттауы тиіс. Сонымен қатар ата-анамен бірлескен жұмыс оқушылардың оқу әрекетін қолдауда маңызды рөл атқарады. Қорытындылай келе, бастауыш сыныпта өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту оқушылардың оқу жетістіктерінің тұрақтылығын қамтамасыз етіп, олардың келесі оқу кезеңдерінде табысты білім алуына берік негіз қалайды, сондықтан бұл бағыт бастауыш білім беру мазмұнының стратегиялық маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Пайдаланылған дереккөздер тізімі

1. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. – New York: W. H. Freeman, 1997. – 604 p.
2. Zimmerman B. J. Becoming a self-regulated learner: An overview // *Theory Into Practice*. – 2002. – Vol. 41, № 2. – P. 64–70.
3. Zimmerman B. J., Schunk D. H. Handbook of self-regulation of learning and performance. – New York: Routledge, 2011. – 481 p.
4. Pintrich P. R. The role of goal orientation in self-regulated learning // *Handbook of Self-Regulation* / ed. by M. Boekaerts, P. R. Pintrich, M. Zeidner. – San Diego: Academic Press, 2000. – P. 451–502.
5. Boekaerts M. Self-regulated learning: Where we are today // *International Journal of Educational Research*. – 1999. – Vol. 31, № 6. – P. 445–457.
6. OECD. Future of Education and Skills 2030. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 23 p.
7. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы. – Астана, 2023. – 56 б.
8. Құнанбаева С. С. Білім беру үдерісіндегі тұлғалық даму мәселелері. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 214 б.
9. Кенжебеков Б. Т., Оразбаева Н. А. Бастауыш сынып оқушыларының оқу әрекетін ұйымдастыру мәселелері. – Алматы, 2018. – 176 б.
10. Қожахметова Қ. Ж., Абдуллина А. Е. Бастауыш мектепте оқушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру. – Алматы, 2020. – 189 б.